

Boeskoolkop Van der Heide maakt opnieuw schimpnamenboek

LEENS - Wat je ook van auteur Dirk van der Heide kunt zeggen, hij is zonder meer een boeskoolkop van formaat. Klinkt negatief, zegt u? Dan moet u eens een blik wagen in het gloednieuwe 'Groot Schimpnamenboek van Nederland', dat Van der Heide samenstelde. Hierin vindt u alle schimp(scheld)namen die ons land rijk is.

Ingedeeld per provincie wordt per stad, dorp of gehucht uitleg gegeven over het ontstaan en de dikwijls kleurrijke betekenis van de namen.

Het is nu ongeveer 45 jaar geleden dat Dirk van der Heide (63) begon met het verzamelen van gegevens over zaken die met oude gebruiken, zegswijzen, voorwerpen en taal te maken hebben. "De verhalen van mijn toenmalige buurman in Uithuizermeeden, Jans van der Molen, hebben zeker mijn interesse versterkt", zegt hij. "Jans was van alle markten thuis, een ongediplomeerde intellectueel. Hij wist veel van Groningen en de Groningers, gebruikte dagelijks prachtige zegswijzen, vertelde over de oude handwerktuigen waarmee hij vroeger werkte en praatte niet van Eenrumers en Leensters, maar van 'Doodstekers' en 'Boeskoollen'; de schimpnamen voor de inwoners van die dorpen."

Van der Heide ging stug door met het verzamelen van gegevens, ook nadat hij door een verhuizing het dagelijkse contact met zijn vroegere buurman was kwijtgeraakt. In 1989 verscheen, voortkomend uit zijn hobby, het boekwerkje 'Schelden, schelden dut nait zeer'. Dit boekje, waaraan Fré Schreiber meewerkte, bevatte een fors aantal schimpnamen van Groninger plaatsen.

"In die tijd had ik echter ook andere, mij ter ore gekomen schimpnamen, al of niet met hun oorsprong, verzameld. Mijn besluit stond toen reeds vast. Er moest een 'Groot Schimpnamenboek' komen van alle Nederlandse steden, dorpen en gehuchten."

Aanvankelijk betrok de oud-politieman in zijn speurtocht ook Vlaams-België, Ost-Friesland en zelfs Zuid-Afrika. "Door een te grote hoeveelheid aan materiaal is het er niet van gekomen deze informatie allemaal te gebruiken. Toch verwijs ik in mijn boek regelmatig naar plaatsen in België en Duitsland, waar de inwoners dezelfde of soortgelijke schimpnamen dragen."

Het 'Groot Schimpnamenboek van Nederland' is uitermate compleet. Net als in een vorig jaar verschenen uitgave over de Groningse schimpnamen, een vervolg op het eerste project uit 1989, zorgde Jan Woldring voor prachtige illustraties. Het nieuwe boek werd voorzien van verschillende zoeksystemen, die het vinden van een bepaalde schimpnaam bijzonder eenvoudig maken. Er is een alfabetisch register op schimp- en plaatsnamen en een overzicht van de uitgangen van de namen.

heeft gehoord, ofwel dat een andere schimpnaam meer gangbaar is. Maar bekend of onbekend: ooit zijn er mensen geweest die, om welke reden dan ook, deze namen hebben bedacht."

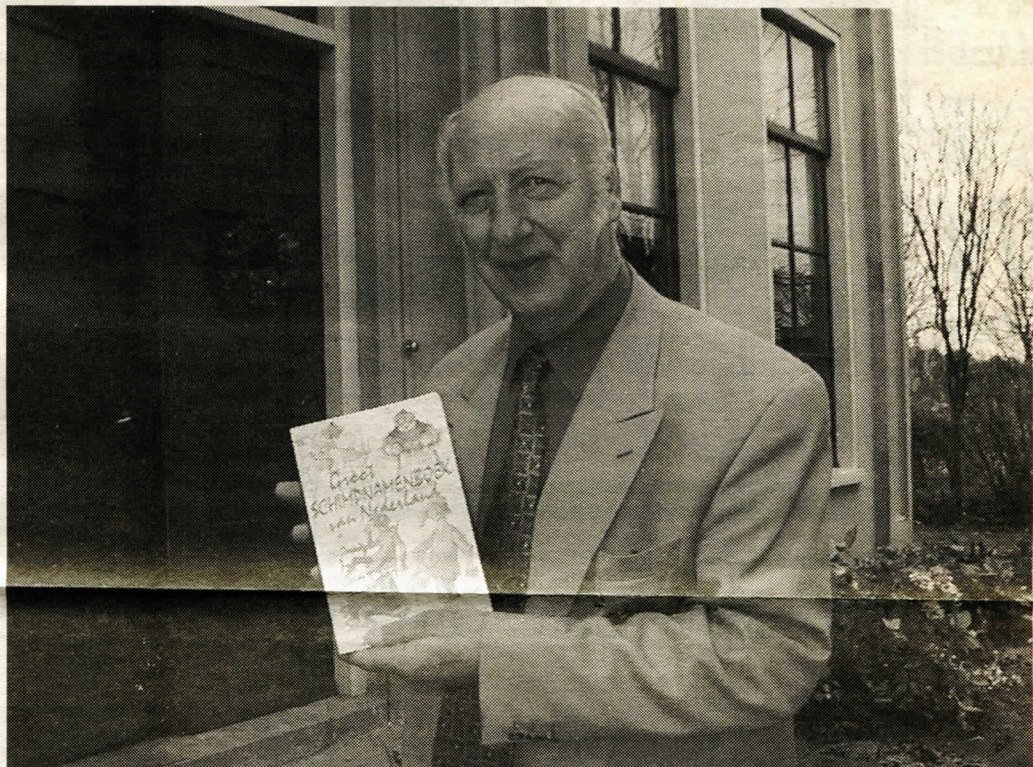
Slechts één foutje is Van der Heide tot nu toe ter ore gekomen: de 'theebuiken' uit De Lier (Zuid-Holland) blijken een iets andere oorsprong te hebben dan in het boek staat vermeld. "Die fout zal in de tweede druk worden rechtgezet. Ik had trouwens liever nog wat langer aan mijn boek gewerkt, maar omdat iemand anders met precies hetzelfde onderwerp bezig was, hebben we er flink haast achtergezet. Anders was al mijn werk voor niets geweest."

De laatste schimpnaam die Van der Heide aan zijn collectie toevoegde, was die van het Friese Oudehaske. De inwoners van deze plaats worden 'Baerch yn'e beam' (varken in de boom) genoemd, omdat de plaatselijke slager eens een pas geslacht varken in een appelboom had gehangen. Een groepje reizigers zou bij de aanblik hiervan spontaan in gezang zijn uitgebarsten: 'Yn'e Haske hinget in baerch yn'e beam, baerch yn'e beam'.

Volgens de auteur is het 'Groot Schimpnamenboek van Nederland' interessant voor grote groepen lezers. "Het is een naslagwerk, dat bijvoorbeeld handig kan zijn voor historische verenigingen en archivarissen. Ik heb gemerkt dat in sommige gemeente-archieven helemaal geen gegevens op dit gebied voorradig zijn, dus mijn inventarisatie kan historici een hoop werk besparen. Uiteraard hoop ik dat het boek ook gewoon door particulieren wordt gelezen."

Nu het onderwerp schimpnamen door Van der Heide uitputtend is behandeld, moet de auteur op zoek naar nieuw materiaal om over te schrijven. Hij is op dit moment bezig met het verzamelen van verhalen over Lutje Derk, een wereldwijd en wijsneuzerig jongetje van zeven. "Eerlijk gezegd is ook dat project al klaar", zegt Van der Heide. "Wellicht dat het boek volgend jaar al kan uitkomen."

Het 'Groot Schimpnamenboek van Nederland', geschreven door Dirk van der Heide en voorzien van illustraties door Jan Woldring, is uitgegeven door Profiel in Bedum. Het boek telt 308 pagina's.

Dirk van der Heide

is tientallen jaren bezig geweest met het verzamelen van gegevens over schimpnamen.

GRONINGEN

Groningers, gebruikte dagelijks prchtige zeggwijzen, vertelde over de oude handwerktuigen waarmee hij vroeger werkte en praatte niet van Eenrumers en Leensters, maar van 'Doodstekers' en 'Boeskoolkoppen'; de schimpnamen voor de inwoners van die dorpen."

Van der Heide ging stug door met het verzamelen van gegevens, ook nadat hij door een verhuizing het dagelijkse contact met zijn vroegere buurman was kwijtgeraakt. In 1989 verscheen, voortkomend uit zijn hobby, het boekwerkje 'Schelden, schelden dut nait zeer'. Dit boekje, waaraan Fré Schreiber meewerkte, bevatte een fors aantal schimpnamen van Groninger plaatsen.

"In die tijd had ik echter ook andere, mij ter ore gekomen schimpnamen, al of niet met hun oorsprong, verzameld. Mijn besluit stond toen reeds vast. Er moest een 'Groot Schimpnamenboek' komen van alle Nederlandse steden, dorpen en gehuchten."

Aanvankelijk betrok de oud-politieman in zijn speurtocht ook Vlaams-België, Ost-Friesland en zelfs Zuid-Afrika. "Door een te grote hoeveelheid aan materiaal is het er niet van gekomen deze informatie allemaal te gebruiken. Toch verwijs ik in mijn boek regelmatig naar plaatsen in België en Duitsland, waar de inwoners dezelfde of soortgelijke schimpnamen dragen."

Het 'Groot Schimpnamenboek van Nederland' is uitermate compleet. Net als in een vorig jaar verschenen uitgave over de Groningse schimpnamen, een vervolg op het eerste project uit 1989, zorgde Jan Woldring voor prachtige illustraties. Het nieuwe boek werd voorzien van verschillende zoeksystemen, die het vinden van een bepaalde schimpnaam bijzonder eenvoudig maken. Er is een alfabetisch register op schimp- en plaatsnamen en een overzicht van de uitgangen van de namen.

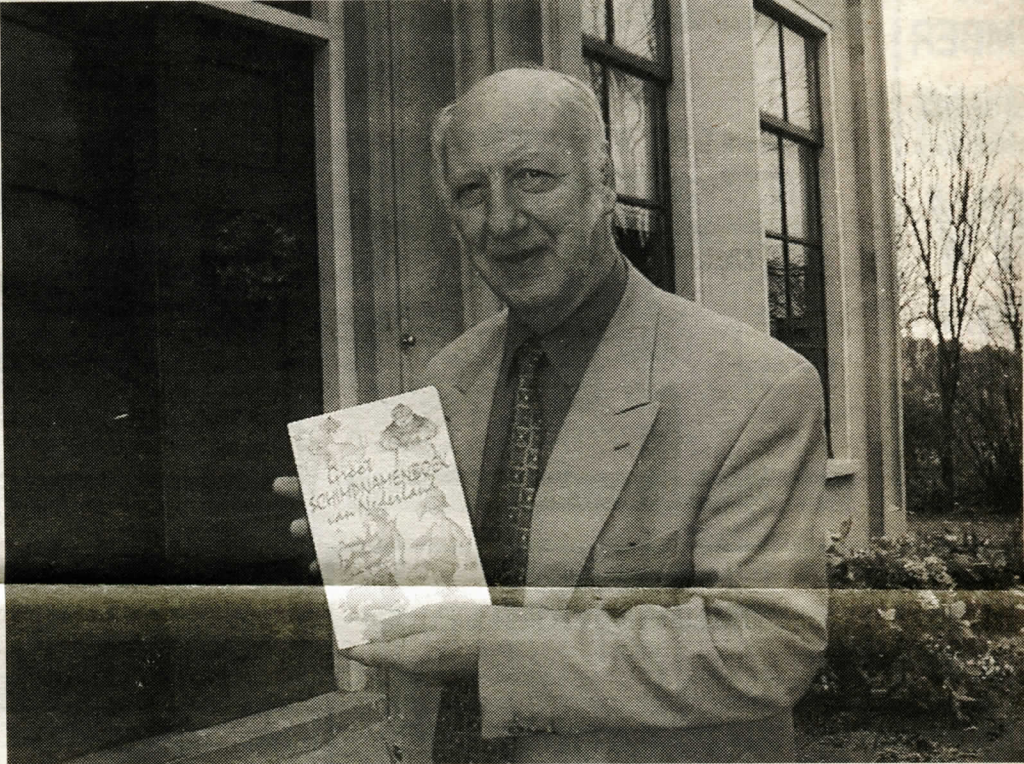
GRONINGEN

Een 'boeskoolkop' volgens tekenaar Jan Woldring. De inwoners van Leens worden boeskoolkoppen genoemd, omdat er vroeger veel witte kool werd verbouwd in het dorp.

"In een aantal gevallen is het me niet gelukt om de oorsprong van een schimpnaam boven water te krijgen, deels wegens een tekort aan medewerking van sommige gemeenten en andere instellingen, maar grotendeels omdat men het gewoon niet meer weet. Over het algemeen zijn de schimpnamen zeer oud, soms meer dan vierhonderd jaar."

Verskillende namen worden nog steeds veelvuldig gebruikt. Zwollenaren staan nog altijd bekend als 'blauwvingers', Tilburgers zijn 'kruikezeikers' en Groningers 'mollebonen'. "Het zal natuurlijk voorkomen, dat men als inwoner van een bepaalde plaats nog nooit van de vermelde schimpnaam

Dirk van der Heide

is tientallen jaren bezig geweest met het verzamelen van gegevens over schimpnamen.